

Sodišče: Višje sodišče v Ljubljani

Oddelek: Civilni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSLJ:2023:I.CP.2066.2021

Evidenčna številka: VSL00068625

Datum odločbe: 12.07.2023

Senat, sodnik posameznik: dr. Tadeja Jelovšek (preds.), Dušan Barič (poroč.), Majda Irt

Področje: OBLIGACIJSKO PRAVO - POGODBENO PRAVO - VARSTVO POTROŠNIKOV

Institut: načelo vestnosti in poštenja - neveljavnost vknjižbe v zemljiško knjigo - kreditna pogodba v *CHF* - dolgoročni kredit v *CHF* - valutna klavzula v *CHF* - anuiteta - valutno tveganje - varstvo potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami - znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank - pojasnilna dolžnost banke - aleatornost pogodbe - razveza pogodbe - razveza ali sprememba pogodbe zaradi spremenjenih okoliščin - nepošten pogodbeni pogoj - ugovor nepoštenih pogodbenih pogojev - opredelitev nepoštenih pogodbenih pogojev - ničnost kreditne pogodbe - poštenost pogodbene stranke - spremenjene okoliščine - konverzija

Zveza: ZVPot člen 23, 24, 24/1, 24/1-1, 24/1-3, 24/1-4. ZPotK člen 7, 7/1, 7/1-2. OZ člen 112

Jedro

Kreditni z valutno klavzulo po svoji vsebini niso nepošteni. Okoliščina, da kreditojemalec nosi valutno tveganje, ki ni omejeno, banka pa valutnega tveganja nima, ne pomeni, da je v trenutku sklenitve kreditne pogodbe z valutno klavzulo podano znatno neravnotežje. Takšna razporeditev tveganj je po naravi stvari posledica dovoljene aleatorne vsebine kreditne pogodbe z valutno klavzulo. Ob pravilno izpolnjeni pojasnilni dolžnosti okoliščina, da je izpolnitev obveznosti v izrazito potrošnikovo škodo, ne more vzpostaviti nepoštenosti (sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 8/2022). Pravilno izpolnjena toženkina pojasnilna dolžnost pomeni, da je toženka ob sklepanju kreditne pogodbe ravnala v skladu z zahtevo dobre vere in da toženki ni mogoče očitati nepoštenega ravnanja.

Ker je toženka pravilno izpolnila pojasnilno dolžnost, se tožnika ne bi mogla uspešno sklicevati na to, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v njuno škodo, ker je uresničitev tveganja v škodo kreditojemalca utemeljena posledica aleatornosti kreditne pogodbe z valutno klavzulo, na kar je glede na pravilno izpolnjeno pojasnilno dolžnost banke kreditojemalec lahko računal. Toženka je posredovala tožnikoma vsa potrebna pojasnila, v okviru katerih sta bila tudi opozorjena, da lahko pride do znatne deprecijacije domače valute in s tem do znatnih negativnih ekonomskih posledic, ki bi jih morda težko nosila, zato se tožnika ne bi mogla sklicevati niti na to, da teh posledic utemeljeno nista pričakovala v tako velikem obsegu.

Glede na aleatorno naravo kreditne pogodbe z valutno klavzulo bi morala tožnika že ob sklenitvi pogodbe

računati z možnostjo večje spremembe tečaja, zato se ne moreta sklicevati na spremenjene okoliščine. Enako velja za uveljavljano gospodarsko krizo kot spremenjeno okoliščino. Tožnika sta imela možnost, da bi že po prvi večji apreciaciji *CHF* (več let pred januarjem 2015, ko je prišlo do velikega znižanja tečaja EUR zaradi ukrepa švicarske centralne banke) v skladu s kreditno pogodbo uveljavljala konverzijo kredita (ki je pomenila obliko zavarovanja pred nadaljnjim valutnim tveganjem v preostali dobi odplačevanja kredita), a se zanjo nista odločila. Tožnika glede na to nista izkazala predpostavk za uveljavljanje spremenjenih okoliščin po 112. členu OZ.

Izrek

I. Pritožba se zavrne in se potrdi sodba sodišča prve stopnje.

II. Pravdni stranki krijeta svoje stroške pritožbenega postopka.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje (prvo sodišče) je z izpodbijano sodbo zavrnilo primarni tožbeni zahtevek, katerega vsebina je razvidna iz II. točke sodbe. Zavrnilo je tudi podrejeni tožbeni zahtevek, katerega vsebina je razvidna iz III. točke sodbe. Odločilo je še, da sta tožnika dolžna povrniti toženki pravdne stroške v znesku 17.067,73 EUR, v primeru zamude z zamudnimi obrestmi (IV. točka sodbe).

2. Zoper sodbo se pritožujeta tožnika, ki uveljavljata vse pritožbene razloge iz 338. člena Zakona o pravnem postopku (ZPP), kršitve posameznih določb Ustave RS in kršitev Protokola št. 1 k EKČP. Predlagata, da pritožbeno sodišče spremeni izpodbijano sodbo tako, da ugoti primarnemu tožbenemu zahtevku, podrejeno pa, da sodbo razveljavi in vrne zadevo prvemu sodišču v novo sojenje. Razlagata, da prvo sodišče ni upoštevalo temeljnih ustavnih in konvencijskih izhodišč glede kreditov, nominiranih v *CHF*. Zmotno je materialnopravno izhodišče prvega sodišča, ki presojo nepoštenosti glavnega predmeta pogodbe pogojuje z dejstvom, da banka ni dala ustreznih pojasnil potrošnikom. Slovensko nacionalno pravo razširja presojo nedovoljenosti na pogodbene pogoje, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe in na ustreznost cene ali plačila, ne glede na to, ali so taki pogoji navedeni v jasnem in razumljivem jeziku. Zakon o varstvu potrošnikov (ZVPot) razširja obseg varstva potrošnika v primeru nepoštenih pogojev poslovanja na vsa pogodbena določila. To tudi pomeni, da presoja nepoštenih pogodbenih pogojev ni omejena na situacije, ko ti niso bili individualno dogovorjeni. Pravni standard nepoštenega pogoja iz 23. člena ZVPot dopolnjuje opredelitev elementov presoje iz 24. člena tega zakona. Slovenski zakonodajalec je ob implementaciji Direktive Sveta 23/13/EGS (Direktiva) predpisal višjo stopnjo varstva potrošnikov od Direktive. Pogodbeni pogoj kredita v tujih valutah mora biti nujno in vedno podvržen preizkusu preglednosti, ki je sestavni del ocene nepoštenosti, katero je prvo sodišče napravilo zelo pavšalno in površno. Prvo sodišče je izhajalo zgolj iz seznanjenosti tožnikov z možnostjo nihanja tečajnega razmerja in da so bila takšna nihanja zanju sprejemljivo tveganje. Tožnika sta zatrjevala tudi toženkinino zavestno podajanje zavajajočih informacij, s katerimi je banalizirala tečajno tveganje in je tožnika spravila v nezakrivljeno zmoto. Banke so dolžne zagotoviti informacijski položaj, v katerem je potrošnik sposoben razumeti tudi dejanske razsežnosti pogodbenega pogoja. Ob ustreznem informiranju mora biti potrošnik tudi zmožen oceniti potencialno znatne ekonomske posledice pogodbenega pogoja za njegove finančne obveznosti. Informacije morajo biti posredovane na način, da lahko potrošnik v celoti razume ekonomske

učinke spremembe tečaja na višino svojih obveznosti, preračunanih v domačo valuto. Tudi v primeru, da bi tožnika imela izobrazbo s področja ekonomske ali finančne stroke, to ne bi odvezovalo toženke njene pojasnilne dolžnosti. Tudi okoliščina, da sta tožnika predhodno že imela sklenjene kreditne pogodbe v tuji valuti pri drugih bankah, še ne omogoča sklepa, da je toženka izpolnila svojo pojasnilno dolžnost. Prvo sodišče ni imelo nobene pravne in dejanske podlage za zaključek, da slaba vera toženke ni podana. Po prvem odstavku 24. člena ZVPot so pogodbeni pogoji med drugim nepošteni tudi tedaj, če nasprotujejo načelu vestnosti in poštenja. Vsebina vestnega in poštenega ravnanja zahteva od banke, da mora posredovati informacije, kako bi na obroke odplačila posojila vplivala zelo velika depreciacija domače valute, navesti mora mogoče spremembe menjalnih tečajev in tveganja v zvezi s sklenitvijo posojila v tuji valuti, to pa predvsem tedaj, če potrošnik ne prejema dohodkov v tej valuti. Pri presoji o poštem ravnanju banke je treba upoštevati zlasti, ali je banka glede na svoje strokovno znanje in izkušnje seznanila potrošnika s tveganji, ki jih je sprejel s sklenitvijo kreditne pogodbe v tuji valuti. Banka je dolžna zagotoviti potrošniku vse informacije, ki so ji bile poznane ali bi ji morale biti poznane. Toženka bi morala pojasniti tožnikoma, da s podpisom kreditne pogodbe sprejemata neomejeno valutno tveganje. Tožnika sta izpovedala, da jima je bilo pojasnjeno, da večjih nihanj tečajev ni pričakovati, le nekaj procentov gor in dol oziroma maksimalno 50,00 EUR. Toženka je vedela za pretekla nihanja *CHF* in bi o njih morala poučiti tožnika, česar pa ni storila. Toženka je pri ugotavljanju kreditne sposobnosti tožnikov upoštevala 17,6 % možno povečanje tečajne razlike med *CHF* in EUR, s tem pa kreditojemalcev ni seznanjala. Izračun fiktivnega obroka je bil podpisan 28. 7. 2006, torej en dan po sklenitvi kreditne pogodbe, zato je že s tega vidika vprašljiva njegova verodostojnost. Ta obrazec je bil namenjen izključno za potrebe toženke v postopku odobritve kredita. Vsebina obrazca kaže, da je toženka pričakovala spremembe tečaja in je vedela za tveganja na strani tožnikov v zvezi s sklenitvijo kreditne pogodbe, s čimer tožnikov ni seznanila. Iz zaslišanja tožnikov in njunih prič izhaja, da jim je bilo valutno tveganje predstavljeno kot minimalno oziroma zanemarljivo. Toženka je nedvomno vedela, da se *CHF* lahko močno okrepi in da je tveganje neomejeno. Tožnika o tem tveganju nista bila ustrezno informirana. Prvo sodišče bi moralo natančno oceniti tudi poročila in dopise Banke Slovenije. Prvo sodišče je zmotno in nepopolno ugotovilo dejansko stanje v zvezi z izpolnitvijo toženkine pojasnilne dolžnosti. Prvo sodišče ni upoštevalo jasne vsebine razlage prava EU, kot jo je podalo SEU. Tožnika bi morala biti opozorjena na možnost zelo velike depreciacije domače valute, da bi bila pojasnilna dolžnost toženke sploh lahko izpolnjena. Te dolžnosti toženka ni izpolnila. Tožnikoma je dala tudi zavajajoče informacije. Prvo sodišče je napačno ocenilo izpovedbo A. A. kot verodostojno in prepričljivo. Njegova dokazna ocena je bila pristranska. To velja tudi za oceno izpovedb prič tožnikov. Prvo sodišče je verjelo A. A., ki se ni spomnil nič konkretnega glede tožnikov, tožnikoma in njunim pričam, ki so postregli s konkretnimi informacijami, pa prvo sodišče ni verjelo. Sodišče bi moralo izhajati iz ključnega izhodišča, da je pojasnilna dolžnost banke lahko izpolnjena le tedaj, ko informacije potrošniku omogočajo oceno tveganja glede možnosti zelo velike depreciacije domače valute. Toženka je vedela za izjemno tveganost tovrstnih kreditov za kreditojemalce, zavedala se je tedanje šibkosti *CHF* in je pričakovala, da se bo *CHF* krepil. Toženka bi lahko razumno pričakovala, da bi poznavanje vsebine dokumentov Banke Slovenije iz let 2005, 2006 in 2007 bistveno vplivalo na odločitev tožnikov za sprejem valutne klavzule v *CHF* kot bistvenega pogodbenega pogoja. Tožnika sta s sklenitvijo sporne kreditne pogodbe prevzela neomejeno valutno tveganje, ki ni bilo zavarovano. Toženka je imela kredit zavarovan s hipoteko, svoje valutno tveganje pa je ustrezno zavarovala. Tožnika sta morala trpeti vsa prikrajšanja, nastala zaradi občutne spremembe menjalnih tečajev. Takšna pogodbeni klavzula je v nasprotju s cilji varstva potrošnikov. Zato je bilo podano znatno neravnotežje med pravicami in obveznostmi pogodbenih strank v času sklenitve kreditne pogodbe. Prvo sodišče se je zelo skopo opredelilo do vprašanja dobrovernosti banke in poštenosti pogodbenega pogoja. Ključna je bila projekcija možnega gibanja tečajev z vidika dolgoročnosti obravnavanega kreditnega razmerja (20 let). Banke so dobro vedele za gibanja valutnih tečajev v preteklosti, toženka pa s tem

tožnikov ni seznanila. Če bi to storila, tožnika ne bi sklenila kreditne pogodbe, ker bi bila razgaljena možnost izjemne apreciacije *CHF*. Prvo sodišče ni odgovorilo na ključne trditve tožnikov. *CHF* ima med svetovnimi valutami najmočnejše atribute valute varnega zatočišča. Breme tožnikov je večje, če pride do negativne spremembe tečaja že v zgodnji fazi izvajanja kreditne pogodbe. Primerjava obrestnih mer in anuitet ob sklenitvi kreditne pogodbe je vzbujala vtis, da je kredit z valutno klavzulo bolj ugoden od kredita v domači valuti in je toženka zato lahko pričakovala, da bosta tožnika izbrala kredit z valutno klavzulo. Toženka je za gibanje tečajev v preteklosti dobro vedela, vendar pa o tem ni poučila tožnikov. Toženka je kredit v *CHF* priporočila tožnikoma s predstavitvijo njegovih ugodnosti in s tem bagatelizirala tveganja. Argumenti prvega sodišča v zvezi z zamenljivostjo kredita so zgrešeni, saj je konvertiranje kredita v evrski kredit lahko učinkovito zgolj v primeru, če je izvedeno pred spremembo tečaja. Napačna je tudi odločitev o zavrnitvi podrednega tožbenega zahtevka. Tožnikoma je bilo prikrito tudi dejstvo visoke volatiliti *CHF*, ki zanju ni predstavljalo splošno znanega dejstva, zato tožnikoma ni mogoče očitati, da bi ga morala ali mogla upoštevati v primeru vestnega in skrbnega ravnanja. Če bi bila tožnika seznanjena z možnostjo višine anuitete do 1.010,00 EUR, ne bi sklenila takšne kreditne pogodbe. Izjemnega in nesorazmernega povečanja kreditne obremenitve ob sklenitvi kreditne pogodbe nista mogla upoštevati in se temu nista mogla izogniti ter teh posledic nista mogla odvrniti. Tožnikoma ni mogoče očitati pomanjkanja potrebne skrbnosti. Stroškovna odločitev prvega sodišča ni obrazložena in je zato ni mogoče preizkusiti.

3. Toženka v odgovoru na pritožbo predlaga njeno zavrnitev.

4. Pritožba ni utemeljena.

5. Kreditna pogodba z dne 27. 6. 2006 je predstavljala posojilo z valutno klavzulo, takšna pogodba pa je bila po pravu Republike Slovenije dovoljena, kot je pravilno pojasnilo prvo sodišče. Kreditna pogodba je vsebovala tudi določilo o vezanosti obračuna na uporabo *CHF* kot tuje valute in vrsto tečaja, po katerem se izračunava vrednost v domači valuti (9. točka prvega odstavka 7. člena Zakona o potrošniških kreditih). Dogovor o valutni klavzuli je bil glavni predmet kreditne pogodbe. Pri presoji poštenosti pogodbenih pogojev je treba ugotoviti, ali je toženka izpolnila svojo pojasnilno dolžnost. Pri tem je treba izhajati iz določb slovenske zakonodaje (ZVPot), ki v primerjavi z Direktivo zagotavlja višjo raven varstva potrošnikov.

6. Neutemeljen je pritožbeni očitek, da je toženka podajala tožnikoma zavajajoče informacije o stabilnosti tečaja *CHF*. Iz dejanskih ugotovitev prvega sodišča izhaja, da je toženka tožnikoma ustrezno pojasnila valutno tveganje. Tožnika sta bila seznanjena z možnostjo nihanja mesečnih anuitet, kar izhaja že iz njunih izpovedb. Tožnica pri tem ni bila prepričljiva, da so bila omenjena le določena majhna nihanja, saj je tožnik ob prvem zaslišanju med drugim izpovedal, da so bila omenjena nihanja, ter da bistveni odstotek pri tem ni bil izražen oziroma jih (teh opozoril) niso slišali ali jih niso želeli slišati (kar govori v prid trditvam toženke in prepričljivosti izpovedbe A. A., da sta bila tožnika opozorjena na možnost nihanja tečajnega razmerja *CHF*/EUR ter da pri tem ni mogoče predvideti obsega spremenljivosti tečaja oziroma višine spremembe tečaja). Razumljivo je, da na dolgi rok (v tem primeru za 20 let) nihče ne more predvidevati, kakšno bo gibanje valutnih razmerij v prihodnosti. Življenjsko in logično izkustveno je, da bančni uslužbenec kot strokovnjak ne bo zagotavljal kreditojemalcem (pred sklenitvijo dolgoročnih kreditnih pogodb z valutno klavzulo), da se lahko tečaj tuje valute oziroma *CHF* v celotnem obdobju plačevanja kredita spremeni zgolj minimalno, za nekaj odstotkov, saj je gibanje tečajev nepredvidljivo in negotovo, nanj pa vplivajo številne, med njimi tudi strokovnjakom neznane okoliščine, ki se lahko manifestirajo šele v prihodnosti.

7. Poročilo Banke Slovenije o finančni stabilnosti iz junija 2005 nima pomena za presojo izpolnitve toženkinne pojasnilne dolžnosti, saj vsebuje zgolj splošna opozorila v zvezi z izpostavljenostjo bank in komitentov valutnemu tveganju, upoštevajoč, da je bil *CHF* leta 2005 na nizki ravni in da je bilo pričakovati apreciacijo. Ta je dolgoročno vedno lahko mogoča, ne pa tudi po višini natančneje predvidljiva ali celo napovedljiva. Konkretnejša kratkoročna napoved Banke Slovenije o apreciaciji za obdobje 2005/2007 se tudi ni uresničila, saj se je vrednost *CHF* v tem obdobju (do sklenitve kreditne pogodbe in še pozneje) gibala v nasprotni smeri od napovedane. Strokovni material Thomasa J. Jordana iz leta 2009 ne more biti upošteven za presojo izpolnitve toženkinne pojasnilne dolžnosti ob sklepanju kreditne pogodbe v letu 2006. Graf tečajnega razmerja za obdobje 1953 do 2015 tudi nima relevantnega pomena za presojo pravilnosti izpolnitve toženkinne pojasnilne dolžnosti, saj način informiranja potrošnikov ni bil predpisan (ob tem EUR kot valuta obstaja šele od 1. 1. 1999).

8. Prvo sodišče je ocenilo, da je bila izpoved A. A. (vodje toženkinne poslovalnice, ki je na toženkini strani sodeloval pri sklepanju kreditne pogodbe ter tožnikoma posredoval pojasnila) prepričljivejša od izpovedb tožnikov. Z njegovo dokazno oceno se pritožbeno sodišče strinja. Iz izpovedi A. A. izhaja, da sta bila tožnika seznanjena tudi z možnostjo, da so lahko nihanja spremembe valutnega razmerja *CHF*/EUR zelo velika in da se lahko znesek mesečne anuitete kredita v primeru znatnega padca vrednosti EUR občutno poveča. Tožnika nista dokazala, da bi jima A. A. rekel, da ni pričakovati večjih nihanj tečajev. A. A. je pojasnil, da je v skladu s toženkinno poslovno politiko tudi pri tožniku ugotavljal njegovo plačilno sposobnost skozi družinski proračun, v katerem se upoštevajo vsi prihodki in odhodki družine, razlika med njimi pa mora biti 10 % (v prid prihodkom), da je bil kreditojemalec (tudi tožnik) kreditno sposoben. V okviru odhodkov je toženka upoštevala tudi fiktivno anuiteto, ki jo je izračunala z upoštevanjem visokega obrestnega tveganja (vkalkulirana je bila obrestna mera 8 % - po obravnavani kreditni pogodbi je ob njeni sklenitvi obrestna mera znašala 3,75 %) in visokega tečajnega tveganja (vkalkulirano je bilo 17,6 % povečanje glavnice kredita na račun rasti tečaja *CHF*, ta odstotek pa je bil izračunan v matični avstrijski banki glede na volatilitnost tečaja *CHF* v daljši historični perspektivi, kot izhaja iz izpovedbe B. B.). Na ta način je fiktivna anuiteta znašala 1.010,00 EUR (kot izhaja tudi iz priloge B9 – zahtevek za kredit fizični osebi). Ob sklenitvi kreditne pogodbe je znašala mesečna anuiteta (948,62 *CHF* po anuitetnem načrtu – priloga A5) glede na takratni tečaj (27. 6. 2006, 1 EUR = 1,5669 *CHF*) 605,41 EUR, kar pomeni, da je toženka upoštevala zelo visoko hipotetično zvišanje mesečne anuitete v EUR protivrednosti (oziroma zelo veliko znižanje vrednosti EUR napram *CHF*).

9. A. A. je ta izračun predočil tožnikoma, katerima je razložil izračun njunega družinskega proračuna (tožnika sta mu očitno posredovala podatke o svojih prihodkih in odhodkih, navedenih v zahtevku - priloga B9, saj brez njih izračun ne bi bil možen) in plačilne oziroma kreditne sposobnosti. Tožnik je v svoji izpovedbi priznal, da mu je A. A. razlagal izračun kreditne sposobnosti na podlagi družinskega proračuna, pri čemer je neprepričljivo trdil, da mu ni omenil, da je (fiktivna) anuiteta po tem izračunu bila upoštevana v znesku 1.000,00 EUR (prav: 1.010,00 EUR). Prvo sodišče je pojasnilo neskladnosti v izpovedbah tožnikov ter da se je zato bolj oprlo na njuni prvi izpovedbi, pojasnilo pa je tudi, zakaj je štelo izpoved A. A. za prepričljivejšo od izpovedb tožnikov. A. A. je tožnikoma razložil, da se v primeru kredita z valutno klavzulo izpostavljata valutnemu tveganju (da to obstaja v primeru zadolževanja v valuti, v kateri ne prejemaš dohodkov), kar je tožnikoma pojasnil tudi skozi ta družinski proračun s fiktivno anuiteto (da lahko pride tudi do zneska 1.010,00 EUR, kot primer bistveno višje anuitete). Razložil jima je (tako kot vsaki drugi stranki), kako je fiktivna anuiteta izračunana in kaj pomeni družinski proračun, da se pri tej vrsti kredita izpostavljata valutnemu tveganju (vsaki stranki je razložil, kaj je vsebina te fiktivne anuitete), pri čemer je strankama vedno predstavil prednosti ter nevarnosti oziroma pomanjkljivosti kredita z valutno klavzulo. Tudi tožnikoma je predstavil, da so v času 20 let (dobe odplačevanja) možne spremembe

pogodbenih obveznosti (višine anuitete, s tem pa tudi glavnice), pri čemer ni možno predvideti, kako velike so lahko te spremembe (tečajev, obrestnih mer). Okoliščina, da nosi zahtevek za kredit fizični osebi očitno napačen datum 28. 7. 2006 (tega dne je bila pri notarju sklenjena hipotekarna kreditna pogodba s sporazumom o ustanovitvi zastavne pravice), ni bistvena, saj je iz izpovedb tožnikov in A. A. razvidno, da je bila vsebina tega dokumenta pripravljena in tožnikoma pojasnjena že pred sklenitvijo kreditne pogodbe.

10. Toženkin hipotetični konkretni izračun anuitete v primeru velike apreciacije *CHF* napram *EUR* (rast tečaja za 17,6 % in znatno povečanje obrestne mere, s 3,75 % na 8 %, kar bi v tem primeru pomenilo znatno povečanje evrske protivrednosti anuitete, in sicer na znesek 1.010,00 *EUR* napram njeni začetni protivrednosti 605,41 *EUR*) je tožnikoma še pred sklenitvijo kreditne pogodbe omogočil konkretno zavedanje možnih velikih negativnih posledic prevzetega valutnega tveganja in spremenljive obrestne mere. Na tej podlagi in ob danih opozorilih A. A. sta tožnika lahko ocenila, kako bi na višino anuitet (njihove evrske protivrednosti) in s tem na višino celotne kreditne obveznosti v dolgoročnem pogodbenem razmerju (20 let) lahko vplivala zelo velika deprecijacija *EUR* (in znatno povečanje obrestne mere). S svojimi opozorili je toženka izpolnila pravni standard pojasnilne dolžnosti.

11. Izpoved A. A. je skladna tudi z izpovedbo B. B. (vodje podružnice toženke), da so imeli od svojega nadzornega organa v Avstriji navodila, kakšna pojasnila so morali posredovati strankam pri kreditih z valutno klavzulo v zvezi s tečajnim in obrestnim tveganjem (opozorilo o možnem zvišanju tečaja *CHF* in zvišanju obrestne mere), pri čemer so strankam vedno morali ponuditi tudi kredit v domači valuti. Izpovedbi tožnikov nista bili prepričljivi tudi zato, ker sta bili delno navzkriž z njunimi navedbami. Trdila sta, da z valutno klavzulo nista bila seznanjena, kar ni bilo res, saj sta 3. 3. 2004 (priloga B3) sklenila z drugo banko kreditno pogodbo z valutno klavzulo (za znesek 90.000,00 *EUR* v *SIT* protivrednosti, za dobo 20 let), to pa za nakup hiše. Poleg tega je tožnica v marcu 2006 sama sklenila še kreditno pogodbo z valutno klavzulo v *CHF* pri Banki C. d. d. Dejanske ugotovitve prvega sodišča vodijo tudi do zaključka, da sta tožnika kasneje v letu 2006 iskala kredit z valutno klavzulo, ki bi bil ugodnejši od kredita iz leta 2004 (njegova spremenljiva obrestna mera je ob sklenitvi pogodbe znašala 4,794 %, za sporni kredit iz leta 2006 pa le 3,75 %), to pa z namenom, da z novim kreditom poplačata kredit iz leta 2004. To sta s toženkinim kreditom (ki je bil po njunem preverjanju tovrstnih ponudb drugih bank najugodnejši od vseh) tudi storila: od prejetega kredita 160.000 *CHF* (v protivrednosti 102.343,00 *EUR*) sta njegov pretežni del (85.246,39 *EUR* – priloga B4) porabila za poplačilo kredita iz leta 2004, preostanek kredita (približno zgolj 17.100,00 v *EUR* protivrednosti) pa sta namenila za svoje druge potrebe.

12. Ta dejstva kažejo, da toženkin kredit ni imel socialne funkcije, saj ni šlo za reševanje stanovanjskega problema tožnikov, ampak za zamenjavo manj ugodnega kredita z ugodnejšim. Tožnika sta iskala kredit z nižjo obrestno mero (prav tako z valutno klavzulo), pri katerem sta bila očitno pripravljena sprejeti večje tveganje, kot pri kreditu v domači valuti (v kateri prejemata dohodke). Zato sta se, kljub prejetim ustreznim pojasnilom A. A., ki so jima kot običajno skrbnima potrošnikoma v celoti omogočala sprejem preudarne odločitve za njune dolgoročne finančne obveznosti, odločila za sklenitev kreditne pogodbe s toženko. Tožnika sta predhodno preverila ponudbe ostalih bank v Sloveniji o kreditih z valutno klavzulo, kar kaže, da ju je očitno zanimala samo ta vrsta kredita (o tem sta se predhodno posvetovala tudi s svojimi znanci), da sta se odločila za sklenitev takšne kreditne pogodbe in da sta zato sklenila kreditno pogodbo z valutno klavzulo s toženko, ker je bil njen tovrstni kredit najugodnejši. S tem sta zavestno sprejela valutno tveganje.

13. Prejete informacije pri toženki so omogočale tožnikoma, da sta lahko razumela ekonomske posledice v primeru znižanja tečaja *EUR* v razmerju s *CHF* za svoje obveznosti po kreditni pogodbi, izražene v

domači valuti. Med drugim sta lahko ocenila, kako bi vplivala na višino mesečnih anuitet tudi zelo velika deprecijacija domače valute v paru s *CHF*, to pa tudi v zelo dolgem obdobju, kateremu je ustrezal sporni dolgoročni kredit za dobo 20 let. To valutno tveganje, ki je bilo neomejeno (tožnika sta to vedela, glede na prejeta pojasnila A. A.), sta bila očitno pripravljena sprejeti, saj ju je pri iskanju informacij o najugodnejšem kreditu pri več bankah zanimal le kredit z valutno klavzulo, pri katerem je bila obrestna mera občutno nižja, kot pri kreditu v domači valuti. Okoliščina, da tožnik ni bil kreditno sposoben za prevzem kredita v domači valuti, ki mu je bil najprej ponujen pri toženki, nima nobenega pomena, saj sta tožnika takšen kredit že imela (priloga B3) in ju zato istovrstni kredit očitno ni zanimal (A. A. je povedal, da sta tožnika želela kredit, s katerim bi poplačala kredit pri Banki L. iz leta 2004). Kakšno bo gibanje tečajev v valutnem paru *EUR/CHF* tudi toženka ni mogla predvidevati ali napovedovati (tega tudi ni počela).

14. Prvo sodišče je v okviru dokazne ocene utemeljeno dalo prednost neposrednim dokazom pred indičnimi dokazi v zvezi z ugotavljanjem odločilnih dejstev (ali je toženka v odnosu do tožnikov izpolnila svojo pojasnilno dolžnost). Obrazložilo je, zakaj ocenjuje, da je bila izpoved A. A. prepričljivejša od izpovedb tožnikov. Ostale priče (D. D., E. E., F. F., G. G., H. H., I. I., J. J., K. K.) niso bile v stiku z A. A. S toženko so sicer sklepale kreditne pogodbe z valutno klavzulo, to pa v drugih poslovalnicah toženke in z drugimi njenimi uslužbenci. Zato o vsebini pojasnil, ki jih je posredoval strankam toženke A. A., niso vedele ničesar. Ne glede na to je prvo sodišče ugotovilo, da jim toženka ni zamolčala obstoja valutnega tveganja in spremenljivosti tečajnega razmerja *CHF/EUR*, kar posredno prav tako potrjuje ugotovitev prvega sodišča, da je toženka v razmerju do tožnikov izpolnila pojasnilno dolžnost.

15. Ker je toženka izpolnila pojasnilno dolžnost, so bili pogodbeni pogoji jasni in razumljivi. Toženka je ravnala v dobri veri, saj je tožnikoma posredovala vse informacije, s katerimi je razpolagala ob sklenitvi kreditne pogodbe in so zadoščale za sprejem preudarne odločitve tožnikov, ter jima ni prikriala nobenih informacij, ki bi jih lahko oziroma morala poznati. Ukrepa švicarske centralne banke v letih 2011 in 2015 sta bila povsem nepričakovana, ne le za toženko, ampak tudi za vse udeležence v finančnih in drugih poslih na svetovnem gospodarskem trgu.

16. Glede presoje znatnega neravnotežja v pogodbenih pravicah in obveznostih je potrebno ugotoviti, kakšen je bil obseg pojasnil, ki jih je toženka dala tožnikoma. Iz dejanskih ugotovitev prvega sodišča izhaja, da je toženka pojasnila tožnikoma, kako se obračunavajo mesečne anuitete kredita, da lahko pride v času odplačevanja kredita tudi do velikega znižanja vrednosti domače valute in da se zato dolgovana glavnica lahko občutno poveča. Na podlagi danih pojasnil sta tožnika lahko presodila, kakšne so lahko ekonomske posledice kredita za njune obveznosti, kar pomeni, da so bili pogodbeni pogoji razumljivi in pregledni. Krediti z valutno klavzulo po svoji vsebini niso nepošteni. Okoliščina, da kreditojemalec nosi valutno tveganje, ki ni omejeno, banka pa valutnega tveganja nima, ne pomeni, da je v trenutku sklenitve kreditne pogodbe z valutno klavzulo podano znatno neravnotežje. Takšna razporeditev tveganj je po naravi stvari posledica dovoljene aleatorne vsebine kreditne pogodbe z valutno klavzulo. Ob pravilno izpolnjeni pojasnilni dolžnosti okoliščina, da je izpolnitev obveznosti v izrazito potrošnikovo škodo, ne more vzpostaviti nepoštenosti (sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 8/2022). Pravilno izpolnjena toženkina pojasnilna dolžnost pomeni, da je toženka ob sklepanju kreditne pogodbe ravnala v skladu z zahtevo dobre vere in da toženki ni mogoče očitati nepoštenega ravnanja.

17. Glede na povedano ni mogoče šteti, da naj bi bili pogodbeni pogoji nepošteni na podlagi prve ali četrte alineje prvega odstavka 24. člena ZVPot, na kar neutemeljeno meri pritožba. Ob tem dejanske ugotovitve prvega sodišča v materialnopravnem pogledu vodijo tudi do zaključka, da pogodbeni pogoji niso bili

nepošteni niti po drugi niti po tretji alineji prvega odstavka 24. člena ZVPot. Ker je toženka pravilno izpolnila pojasnilno dolžnost, se tožnika ne bi mogla uspešno sklicevati na to, da je izpolnitev pogodbe neutemeljeno v njuno škodo, ker je uresničitev tveganja v škodo kreditojemalca utemeljena posledica aleatornosti kreditne pogodbe z valutno klavzulo, na kar je glede na pravilno izpolnjeno pojasnilno dolžnost banke kreditojemalec lahko računal. Toženka je posredovala tožnikoma vsa potrebna pojasnila, v okviru katerih sta bila tudi opozorjena, da lahko pride do znatne deprecijacije domače valute in s tem do znatnih negativnih ekonomskih posledic, ki bi jih morda težko nosila, zato se tožnika ne bi mogla sklicevati niti na to, da teh posledic utemeljeno nista pričakovala v tako velikem obsegu.

18. Neutemeljena je tudi pritožbena graja odločitve o zavrnitvi podrejenega tožbenega zahtevka. Tožnika izpostavljata predvsem znatne apreciacije *CHF*. Glede na aleatorno naravo kreditne pogodbe z valutno klavzulo bi morala tožnika že ob sklenitvi pogodbe računati z možnostjo večje spremembe tečaja, zato se ne moreta sklicevati na spremenjene okoliščine. Enako velja za uveljavljano gospodarsko krizo kot spremenjeno okoliščino. Tožnika ob tem nista zatrjevala, da bi se zaradi te krize znižali njihovi dohodki, ali da bi ne zmogla več plačevati anuitet. Po ugotovitvi prvega sodišča po lastni odločitvi plačujeta višje mesečne zneske od anuitet, kar kaže, da izpolnjevanje pogodbenih obveznosti zanju ni oteženo. Tožnika sta imela možnost, da bi že po prvi večji apreciaciji *CHF* (več let pred januarjem 2015, ko je prišlo do velikega znižanja tečaja EUR zaradi ukrepa švicarske centralne banke) v skladu s kreditno pogodbo uveljavljala konverzijo kredita (ki je pomenila obliko zavarovanja pred nadaljnjim valutnim tveganjem v preostali dobi odplačevanja kredita), a se zanj nista odločila. Tožnika glede na to nista izkazala predpostavk za uveljavljanje spremenjenih okoliščin po 112. členu Obligacijskega zakonika.

19. Tožnika neutemeljeno izpodbijata tudi stroškovno odločitev. Prvo sodišče je pojasnilo, da je toženki priznalo stroške po njenih stroškovnikih na l. št. 377 in 601, pri čemer je upoštevalo določila Odvetniške tarife ter vrednost spornega predmeta oziroma 1300 točk kot osnovo za odmero nagrade za posamezne storitve, ob tem pa še materialne stroške in DDV. Glede na to je mogoče preizkusiti odločitev o stroških, saj sta tožnika imela možnost vpogledati v spis in se seznaniti s toženkinima stroškovnikoma. Očitek o neobrazložnosti zato ni utemeljen.

20. Ostale pritožbene navedbe niso imele odločilnega pomena, zato pritožbeno sodišče nanje ne odgovarja (prvi odstavek 360. člena ZPP). Ker uveljavljani in uradoma upoštevni pritožbeni razlogi niso podani, je pritožbeno sodišče zavrnilo pritožbo kot neutemeljeno ter potrdilo sodbo prvega sodišča (353. člen ZPP).

21. Tožnika nista uspela s pritožbo, toženka pa z odgovorom na pritožbo ni prispevala k hitrejši rešitvi zadeve. Pravdni stranki zato krijeta svoje stroške pritožbenega postopka (prvi odstavek 154. člena, prvi odstavek 155. člena in prvi odstavek 165. člena ZPP).

Datum zadnje spremembe: 05.01.2024